

Nr 44.

Av herr **Dalberg**, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag till lag rörande skyldighet för den, som upplåter eller använder jord för annat ändamål än jordbruk, att sörja för kompensation i nyodlingar.*

Den odlade jorden i vårt land synes bliva allt mera efterfrågad och behöflig. Det måste då anses orätt, att sådan jord, såsom ofta händer, tages i bruk för industriella och andra ändamål än jordbruk, utan att kompensation lämnas i nyodlingar.

De gånger den odlade jorden säljes eller innehavare begagnar den till sådana ändamål, erhålles en sådan förtjänst eller fördel, att det ej kan anses obefogat att lagstiftningen uppställer som villkor, att antingen skall uppodlas motsvarande areal jord och ställas i god hävd eller ock betalas till en fond den summa som erfordras för att verkställa lika stor nyodling.

Då de, som för längre eller kortare tid sedan begagna odlad jord för ovannämnda ändamål, hava stor fördel därav, kan det ej vara oberrättigat, att även dessa få ikläda sig samma skyldigheter. Man kan visserligen anse detta orätt, men då den, som ej idkar jordbruk å odlad jord eller utlägger eller utlagt den till skog, kan drabbas av vanhävdslagen, är det ej för mycket, att den, som använder jorden för andra ändamål, får känna sitt ansvar.

En utredning om huru mycket av den odlade jorden användes till annat ändamål än jordbruk skulle vara mycket värdefull och visa, att det gäller en avsevärd del av den jord våra förfäder med arbete och möda uppodlat åt efterkommande. Detta arv av våra förfäder måste hållas heligt och ej förfaras utan fullt vederlag.

När en industri uppstår på en ort eller utvidgas, tages härför ofta odlad jord i anspråk, och då uppkommer det missförhållandet, att den jord, som skulle frambringa livsmedel, minskas i stället för att den borde ökas, enär behovet blir större i mån som befolkningen ökas.

Vid ett samtal med en ledare av en större industri betonades detta och ansågs att något borde göras av lagstiftningen.

För reglering av en sjö, för erhållande av en större vattenkraft, komma en massa egendomar att minskas, så att ägarna få svårighet att försörja sig på jordbruk eller andra inbyggare få mindre utsikt att erhålla jordbruksprodukter. Omständigheterna äro ofta sådana, att de, som mista jord, sedan ej kunna nyodla jord i motsvarande myckenhet, därför att odlingen kan bli dyrbarare än den ersättning som erhålles eller att det ej blir något av att odla eller ock att dessa ej hava lämplig odlingsbar jord. Då vore det från såväl allmän som enskild synpunkt bra, om det funnes en fond, vartill medel måste lämnas för att i orten kunna få motsvarande nyodling.

För erhållande av jord till odling kan förvaltningen av fonden erhålla rätt till expropriation, där lämplig jord ej kan köpas för skäligt pris.

Sedan med fondens medel jorden är odlad eller ett självständigt jordbruk med nybyggnader å nyodling bildats samt jorden satts i god hävd, kan den upplåtas till goda jordbrukare.

Vid företagande av nyodlingar böra dessa, där så anses erforderligt, verkställas i den ort odlad jord skall ersättas, helst som det torde finnas odlingsbar jord i nästan alla kommuner.

Den fond jag föreslår skall inrättas kan förvaltas av landstingen eller hushållningssällskapen.

Det kan anses att förslaget kommer att försvåra och fördyra bildandet av egna hem. Men då det ofta är så, att större delen av en egenhemstomt användes till frambringande av matnyttiga växter, kan i dylika fall undantag göras.

På grund härav får jag hemställa, att riksdagen ville besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till lag angående skyldighet för alla, som upplåta odlad jord för andra ändamål än jordbruk, så ock för alla som redan använda sådan jord till dylika ändamål, att antingen själva odla motsvarande jord eller betala erforderligt belopp till en fond, vars medel skola användas till verkställande av nyodlingar.

Stockholm den 20 januari 1920.

Erik Dalberg.